

EkoAvrasya

AVRASYA EKONOMİK İLİŞKİLER DERNEĞİ
EURASIA ECONOMIC RELATIONS ASSOCIATION
АССОЦИАЦИЯ ЕВРАЗИЙСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'IN AZERBAYCAN ZİYARETİ: YOLA DEVAM

Araz Aslanlı
Kafkasya Uluslararası İlişkiler ve Stratejik
Araştırmalar Merkezi (QAFSAM) Başkanı
Hazar Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan geleneği bozmadı ve seçimlerdeki zaferinin ardından ilk ziyaretlerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ve Azerbaycan'a yaptı. Cumhurbaşkanı Erdoğan Azerbaycan'a hareketinden önce Esenboğa Havalimanı'nda yaptığı açıklamada, Türkiye ve Azerbaycan'da gerçekleştirilen seçimlerin ardından üst düzeyli ilk resmi ziyaretlerin kardeş ülkeye yapılmasının geleneğe dönüştüğünü hatırlattı. Hatırlanacağı üzere önceden sadece Türkiye cumhurbaşkanları seçimlerden sonra ilk ziyaretlerini Azerbaycan'a yaptıkları halde: 2011 yılında Türkiye'deki parlamento, 2013 yılında Azerbaycan'daki son cumhurbaşkanlığı ve 2014 yılında Türkiye'deki mahalli seçimlerin ardından artık tüm seçimlerden sonra ilk ziyaretin kardeş ülkeye yapılması geleneği oluşturulmuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Esenboğa Ha-

valimanı'nda yaptığı açıklamada, öncelikle Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin stratejik ortaklık seviyesine ulaştığını bir kez daha vurguladı ("Türkiye ve Azerbaycan tabii şöyle tarihi itibarıyla değerlendirdiğimiz zaman gerek kültürel insani bağlardan, din ve dil birliğinden gücünü alan ve Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazandığı günden bu yana sarf ettikleri ortak çabalarla ilişkilerini stratejik ortaklık seviyesine çıkarmış iki dost ve kardeş ülkedir."). Erdoğan aynı zamanda Azerbaycan ziyaretini Türkiye'nin genel Kafkasya politikasının önemli bir parçası olarak gördüğüne işare ederek, "Güney Kafkasya'da barış, istikrar ve refah ortamının egemen kılınması, Türkiye'nin dış politika öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede Güney Kafkasya'daki gelişmeleri yakından izliyoruz" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Bakü'de yapımı yeni tamamlanan Gençlik Sarayı'nda Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından resmi törenle karşılandı. Böylece Cumhurbaşkanı Erdoğan Cumhurbaşkanı Aliyev'in yeni resmi sarayının da ilk misafiri oldu. Karşılama töreninin ardından cumhurbaşkanları önce baş başa görüştüler, sonra da heyetler arası görüşmeye başkanlık ettiler. Her iki görüşmede ikili ilişkilerin temel konularının ele alındığı açıklandı. Liderler heyetler arasındaki görüşmede, ortak basın toplantısında ve Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan onuruna verilen resmi yemekte yaptıkları açıklamalarda ikili ilişkilerin temel dayanaklarını, önceliklerini ve hedeflerini bir kez daha vurguladılar.

Heyetler arasındaki görüşmede Cumhurbaşkanı Aliyev'in ardından konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan bölgedeki sıkıntıların müşterek dayanışma halinde çözülebilecekleri sorunlar olduğunun altını çizdi, Türkiye-Ermenistan sınırları konusunda "Eğer Azerbaycan-Ermenistan sorunu çözümlerse Türkiye Ermenis-

tan arasındaki sorun da çözülmüş olur ama bu çözümediği sürece aynı şekilde öbür tarafta Türkiye Ermenistan arasındaki sorun da bu haliyle aynı şekilde devam edecektir. Bu konulardaki dayanışmamızı bundan sonraki süreçte de aynı kararlılıkla devam ettireceğiz. Bunun da özellikle bilinmesini istiyorum', dedi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yemin törenine Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan'ın davet edilmesinin, Ermenistan Dışişleri Bakanı Edvard Nalbanyan'ın yemin törenine katılarak Erdoğan'ı 2015 yılında Erivan'da düzenlenecek olan sözde soykırım etkinliklerine davet etme cesareti göstermesinin ardından bu kesin tutumun ortaya konması Azerbaycan-Türkiye kardeşliğinin sergilenmesi açısından önem taşıyordu. Yani, daha kendisinden önce konuşan Cumhurbaşkanı Aliyev konuya değinmeden önce Cumhurbaşkanı Erdoğan tutumunu net bir biçimde ifade ederek, bunu Azerbaycan'ın beklentisi üzerine değil, bir politika olarak yaptıklarını göstermeye çalıştı.

Benzer tutumu Cumhurbaşkanı Aliyev sözde soykırım iddiaları konusunda sergiledi. Ortak basın toplantısında Cumhurbaşkanı Aliyev Azerbaycan topraklarının Ermenistan tarafından işgali sorununda Azerbaycan'ın haklı tutumunu her zaman desteklediği için Türkiye'ye teşekkür ettikten sonra Azerbaycan'ın da her zaman Türkiye'nin yanında olduğunu vurguladı. Cumhurbaşkanı Aliyev, 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarına karşı Azerbaycan Dışişleri Bakanlığının, büyükelçiliklerinin ve diasporasının Türkiye ile birlikte çaba harcadığını, Ermenistan'ın ve Ermeni diasporasının iddialarının tarihi temelini bulunmadığını, "Ermeni yalanının ortak çabalarla ifşa edileceğini" vurguladı. Cumhurbaşkanı Aliyev'in Türkiye'ye yönelik Ermenistan kaynaklı saldırılardan bahsederken bunu aynı zamanda Azerbaycan'ın meselesi olarak gördüklerini vurgulayan bir dil kullanması da dikkat çekti. Buna karşılık Cumhurbaşkanı Erdoğan da "kardeşliğimizin zirve yaptığı en önemli konu, dış politikada malum Dağlık Karabağ konusudur" demek suretiyle "ortak sorunlar" çerçevesinde hareket ettiklerini sergilemiş oldu.

Liderlerin açıklamalarında enerji projelerine, ortak yatırımlara, genel olarak ekonomik ilişkilere önem attıkları de görüldü, ama sanki Azerbaycan-Türkiye ortaklığında bu defa Karabağ sorununun ve 2015 yılında Türkiye'ye karşı yoğunlaşması beklenen sözde soykırım iddiaları kaynaklı saldırıların ağırlığı hissedildi. Bu arada liderler ortak projeler arasında TANAP'ı özel olarak vurguladılar. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ortak ticaret için 15 milyar dolar hedefini açıklaması da önemli, ama bunun gerçekleşmesi için yasal ve pratik düzeyde ciddi çalışmaların yapılması da şarttır.

Diğer dikkat çeken bir husus "ortak vatan" tabiri-

nin sıkça dile getirilmesi oldu. Cumhurbaşkanı Aliyev ortak basın toplantısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik olarak "Siz vatanınıza geldiniz", resmi yemekte ise "Azerbaycan'da Türkiye'yi öz vatanı olarak görmeyen bir kişi bile yoktur" ifadelerini kullanması ikili ilişkileri "bir millet-iki devlet"ten "ortak vatan" anlayışına taşıma stratejisini göstermektedir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu ziyareti sadece Türkiye'deki seçimlerin ardından değil, aynı zamanda Ermenistan-Azerbaycan cephe hattındaki son gerginliğin ardından ve NATO zirvesinden önce gerçekleşmiş oldu. Bu anlamda liderlerin Karabağ sorununa ilişkin genel tutumlarını, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün mutlaka sağlanması gerektiğini ısrarla vurgulamaları önemliydi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Bakü'deki basın toplantısında kullandığı şu ifadeler özellikle dikkat çekmişti: "NATO Zirvesi'nde de özellikle bu Zirveye yönelik, geçmişten bugüne yapılan tüm toplantılarda, Azerbaycan'a yönelik verilen sözler var. Bu sözleri, tabii orada da gündeme getirmek suretiyle, bir an önce diğer ülkelere verilen sözler nasıl peyderpey yerine geliyorsa, Azerbaycan'a verilen sözlerin de yerine gelmesini ilgili ülkelerden tabii orada da isteyeceğiz. Bu artık bir iane değildir, bir lütf değildir, bir haklıdır. Bunların yerine gelmesi gerekir. Bu konuda da kararlılığımızı özellikle ifade edeceğiz." Bu ifadeleriyle Cumhurbaşkanı Erdoğan, Azerbaycan'ın genel olarak güvenliğine, ama özel olarak da Karabağ sorununa ilişkin olarak Batılı devletlerden artık daha açık bir tutum beklediklerini vurgulamış oldu. Nitekim, NATO Zirvesinde kabul edilen bildiride, Azerbaycan, Gürcistan ve Moldova'nın toprak bütünlüğüne, bağımsızlığına ve egemenliğine yönelik destek yinelenmesi önemli bir gelişme oldu.

Sonuç olarak, aslında bir geleneğin yerine getirilmesi bakımından "protokol ziyareti" niteliği de taşıması mümkün olan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Azerbaycan ziyareti, ekonomik ilişkilere ve karşılıklı yatırımlara vurgunun yanı sıra özellikle ikili ilişkilerde "ortak meseleler" ve "ortak vatan" vurgusu ile yeni bir aşamaya taşınmıştır.

<http://ekoavrasya.net/duyuru.aspx?did=152&Pid=10&Lang=TR>

07.09.2014